

LICHTNECKERT ANDRÁS

EGY AGILIS-NEMESI CSALÁD, A FÜREDI ÚJHELYIEK TÖRTÉNETE 1626 ÉS 1813 KÖZÖTT

A családtörténet szerepe Balatonfüred történetében

A 20. század elejére a füredi társadalom nagyobb részben a törzsökös családokból alakult ki, akiknek a történetén keresztül lehet megérteni azokat a folyamatokat, amelyek következményeként a két világháború közötti években Füred „a járás szervező ereje” lett.

A II. József-féle népszámlálás idején, 1785-ben Zala megye lakosságának közel 7 százalékát alkotta a nemesség. A Balaton-felvidéken is a társadalom jelentős része a nemesi rendbe tartozott. A kúriális jogállású helységeken főleg nemesek éltek. Kivételes helyzetben volt a nőnemesi többségű Kövesd. A vegyes lakosságú falvakban, így Alsóörsön, Balatonfüreden is, nemesek, nőnemesek és jobbágyok is laktak.

Mivel a középkorban ezeken a településeken meglehetősen kevés nemesi családról tudunk, felvetődik a kérdés, hogyan szaporodhatott el a nemesség az 1840-es évekre a Balaton-felvidéken. A török korban szerzett nemességeken (adománybirtokosok, címerleveles nemesek) kívül ebben nagy szerepet kapott a nemesi családoknak a jobbágyoktól eltérő öröklési rendje és a demográfiai tényező is.

A nemesek számát gyarapították azok, akik a nemességüket az 1730 körüli időkben elveszítették, azonban később azt vissza tudták szerezni. Amikor nem számítottak nemeseknek, az állami (királyi) adót fizetők között a jobbágyokkal egy sorban találjuk őket. Ilyen volt az alsóörsi Hetesy és a balatonfüredi Újhelyi család is.

Az 1829. évi nemesi összeírásban az Újhelyiek a kilenc füredi nemzetség közül a második legnépesebbet alkották, összesen 36-an voltak. Ekkor csak a Somogyiak népesebbek 49 fővel, míg a Vargák 14-en voltak. 119 személyből a Somogyiak, Újhelyiek, Vargák nemzetségébe tartozott 99 fő, a nemes férfiak 83%-a.¹

A forrás: az Újhelyiek nemességet bizonyító pere (1809–1812)

Az Újhelyi család 1626 és 1811 közötti története a nemességüket bizonyító perből ismerhető meg, amely 1809. január 12-én kezdődött a veszprémi

törvényszék (sedria) előtt. A per teljes iratanyagát, amely másolatban mintegy 100 kéziratos oldal, 1812. november 16-án kiadták az Újhelyieknek. A felperes Újhelyiek ügyvédje a veszprémi Stojanovits János, az alperes Paraicz Ferenc, Veszprém vármegye fő tiszti ügyviselője, az „*adóbeli fundus védelmezője*” volt. Ha ugyanis a pert az alperesek megnyerték, s ezáltal nemes emberekké váltak, akkor ennek következtében az adóalap csökkent. A pert Veszprémben folytatták le, mert az Újhelyiek nem csak a Zala megyéhez tartozó Balatonfüreden, hanem a Veszprém megyei Takácsiban is éltek.²

A nemesség megszerzése: az Újhelyiek armálisa (1626)

A ma már jelentős részben olvashatatlan eredeti pergamen címerlevelet (armálist) a Balatonfüredi Helytörténeti Gyűjteményben őrzik. Az oklevél szövegét kevés hiánnyal másolatban tartalmazza a fent említett nemességi per.³

A Bécsben 1626. március 14-én kiadott oklevél szerint II. Ferdinánd császár és magyar király figyelembe véve agilis Újhelyi Mihály hűségét és szolgálatait, amelyeket különböző helyeken és időkben a Magyar Királyság Szent Koronájának és őfelségének tett, Újhelyi Mihályt és Jánost a Magyar Királyság és kapcsolt részei nemeseinek sorába (*in coetum et numerum Regni Nostri Hungariae partiumque ei annexarum nobilium*) felvette, és a jövendőre és örökre szólóan felruházta őket, örököseiket és mindkét nembeli utódaikat azokkal a privilégiumokkal, szabadságokkal és mentességekkel, amelyekkel a Magyar Királyság és kapcsolt részeinek igaz és kétségtelen nemesei rendelkeztek, és az igaz nemesség jeléül „címert vagy a nemesség jelvényét, azaz katonai pajzsot” (*arma sive nobilitatis insignia, scutum videlicet militare*) adományozott nekik.

Az oklevél szövege éppen a címerleírásnál részben olvashatatlan, de annyi megállapítható, hogy az adományozott címer vörös színű volt, amelynek alját zöld mező foglalta el, s a címeren egy oroslán volt látható szétvetett hátsó lábakkal, kettéágazó, felemelt farokkal, kiöltött nyelvvvel, elülső lábai

közül a balt markolásra kinyújtotta, a jobbal pedig tört vagy kardot tartott.

Az oklevél Újhelyi Mihályt agilisnek nevezi, amit a 17. században a katonáskodó nem nemesek megjelölésére használtak, de ugyanebben a században már nőnemest is jelentett: olyan nem nemes, akinek a felesége vagy anyja nemes volt. A katonáskodó agilisre Füreden is van példa: 1612-ben a tihanyi apát agilis Vörös András jobbágytelkét felszabadította minden szolgálat alól, és arra kötelezte, hogy minden évben egy hónapon keresztül a saját költségén öt hadba kísérje. A bencés történetíró az agilis jelzöt „*anyja után való félnemes*”-nek, tehát nőnemesnek fordította. Nem zárható ki, hogy Vörös András felesége nemesasszony lett volna, de ez esetben nyilvánvaló a katonai kötelezettség is.⁴

A Veszprém megye által 1717-ben kiadott bizonyoságlevél szerint az Újhelyiek címerlevelét először Trencsénben, a vármegye közgyűlésén hirdették ki.⁵

Veszprém vármegye Pápán 1717. március 18-án tartott közgyűlésén megjelent a Nemes Kápolnás Takátsiban lakó Ujhelyi András a maga és testvére György és fiaik nevében, bemutatta II. Ferdinánd császár és magyar király által Bécsben 1626. március 14-én Ujhelyi Mihály és János részére és kérésére kiadott címerlevelet és kérte a vármegye közgyűlését, hogy a bemutatott címerlevél alapján vegyék be őket Veszprém megye nemesei közé. Kérésére Ujhelyi Andrást és fiát Istvánt, testvérét Györgyöt és annak fiait, Mihályt és Jánost a kétségtelen nemesek katalógusába beírták.⁶

Ezzel szemben Újhelyi János, aki Füredre költözésével Zala megyei lakos lett, elmulasztotta a nemességét bizonyító címerlevél bemutatását és kihirdetetését a vármegye közgyűlésén, s ez később a füredi Újhelyiek nemességének elvesztéséhez vezetett.⁷

A füredi Újhelyiek származása

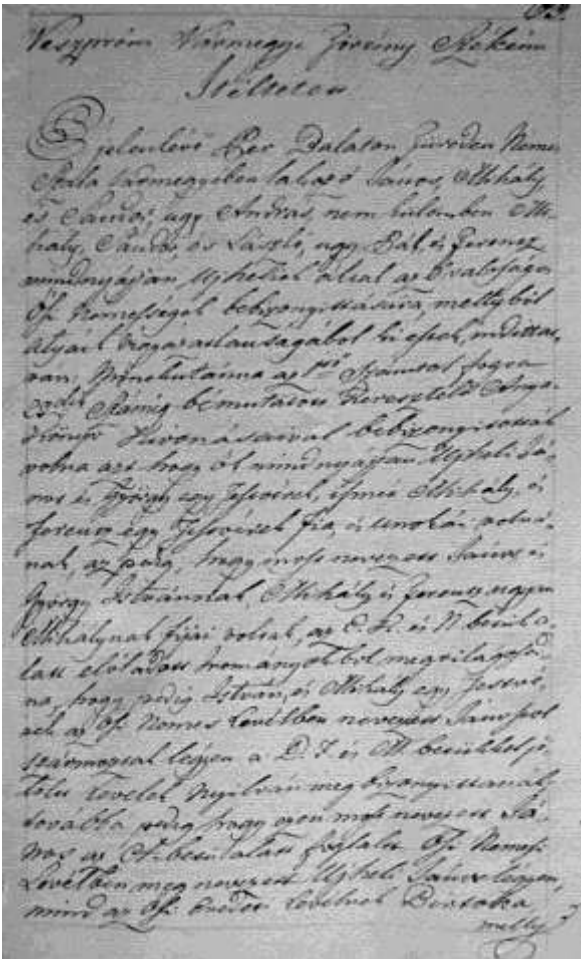
A Nyitra megyei Felsővecsén lakó Újhelyi Mihály 1659. március 30-án tett végrendeletének 5. pontjában rendelkezett öccsének, Jánosnak az örökségéről. Ebben leírta, hogy apjuk halála után Trencsénből Nyitra megyébe költöztek, ahol együtt laktak, de később János katonának állt, s miután onnan kilépett, házassággal került a Balaton melletti Füredre: „*mert az ötsémnek mindétig nagy kedve volt a' katonaságra, mivel fíjatal lévén, és csak ugyan katonává is lett, s nem tudom meddig katonáskodott, hanem nem régiben tudósított és azt írta, hogy kiváltozott a' katonaságból és a Balaton*

mellett Füreden egy nemes ember leányát elvette és ott lakik a' felesége jussain.”⁸

Újhelyi János nemes Somogyi Mihály Zsuzsanna nevű leánya miatt költözött a Balaton mellé, akinek 1649. január 10-én hatalmas összegű jegyajándékot, 600 forintot móríngolt: „*én Istennek kegyelmes gondviseléséből az házasságra adván magamat, az Úr Istennek szent rendeléséből jegyzetem és vettem magamnak feleségül itten B. Füreden lakozó nemes Somogyi Mihály uram hajadon leányát, Susannát (mivelhogy én ide csak ugy szárhoztam, és itt semmi rokonom nintsen), országunk szokása szerént feleségemhez való szíves szeretetemnek megmutatására a' magam keresményemet, 600 azaz hatszáz R. forintokat által moringolok, a' mellyek az én mag nékünt megtörténhető halálom után feleségemé legyenek. Egy testvérem vagyon Nyitra vármegyében Fölső Vetsén, Ujhelyi Mihály, de sem annak, annyival inkább, hogy nem az édesatyánkrul maradt, successorinak (örökösének) is hozzá semmi jussok nem lehet. Én is nemes Somogyi Susánna a' fönt megírt mod szerént valaminémű ruhákat az édesatyám házától elviszek, akár ugy, akár a' ládában találtató allaturák (hozományok) legyenek, Ujhelyi János uramnak által moringolom.*” A mórínglevelet Újhelyi János a maga kezével írta alá és megpecsételte, Somogyi Zsuzsanna pedig keresztvonást tett rá. A völegény részéről nemes Siskei Vince és Simony Imre volt a kérő ember, a menyasszony kiadója pedig Somogyi Péter.⁹ A móríng hatalmas, a szokásoshoz képest hatszoros összege és a másolatban szereplő „R. forint” (rhénes forint) kétséget támaszt a mórínglevél hitelességét illetően, mivel a 17. században magyar forintot és tallért használtak Balatonfüreden, de lehetséges, hogy a másolatot készítő hibázott.

Kihullás a nemesi rendből

Az 1809-ben kezdődött nemességi perben az Újhelyieknek magyarázatot kellett adniuk arra, miként veszítették el 1626-ban megszerzett nemességüket. Kalmár János tiszti ügyviselő szerint „*Ennek okát az instans (folyamodó) Ujhelyiek tulajdonítják az ő őseik gondatlanságának, rész szerént gyermekeik árvaságoknak, tudatlanságba lett felneveltetéseknek, a' familia elszéledésének és az idő viszontagságainak, de a módját és idejét, miképp és mely idő tájba estek ki a' nemesség gyakorlásából, meg nem mutatják.*” Feltételezte, hogy a királyi biztos által 40 évvel korábban végzett revízió során estek ki a nemességből.¹⁰

Veszprém Vármegye Törvényszékének ítélete, 1810. szept. 22.

Erre az Újhelyiek ügyvédje bemutatta VI. Károly császár 1733. június 12-én Vilibald Grasso tihanyi apát nevében kiadott idéző parancsát, mely alapján Füred, Kék pusztá és más birtokok ügyében 1733. június 22-én *agilis* Újhelyi Mihály füredi lakost a királyi tábla elé idézték.¹¹ Az alperesi magyarázat szerint az Újhelyiek azért veszítették el a nemességüket, mert a perbe idézett Újhelyi Mihály, nem akarván szembeszállni a tihanyi apáttal, nem tiltakozott a rá akasztott *agilis* (nönemes) jelző miatt, így az rajtuk maradt, s ezt követően nönemesekként kezelték őket: „*a' tihanyi apátúrság által 1733-dik esztendőben a' Tettes Királyi Tábla eleiben mint agilisek (nönemesek) czitáltattak (idézettek), és mivel Ujhelyi Mihály ... rész szerént gondatlansága, rész szerént tehetetlen öregsége miatt, de leginkább minekutánna a' tihanyi apátúrságnak ezen keresete özvedültt volna, azon félelemből, ne oly hatalmas ellenséggel újjonnan szemben szállani kellessék, ezen agilis nevezetet megkeresni elmulasztotta, a' többi atyafiak pedig őtöle mint legöregebb atyafitul, kiknek gyámatyai gondviselése alatt voltak, függésben lévén a' dologgal, mivel azt nem is értették, nem gondoltak, utóbb az agilis név rajtok száradván, maradékaik adó alá vettek*”¹²

Bizonyos azonban, hogy az Újhelyieket megcsalta az emlékezete. Az 1711 és 1730 között fennmaradt adóösszeírások segítségével behatárolható a nemességük elvesztésének ideje.¹³

Az 1711. évi füredi adóösszeírásban a jobbágyokkal keverten találjuk a nemeseket, ekkor Újhelyi Istvánné és Mihály volt az adózók között.

Az 1714. évi adóösszeírásban a nemeseket elkülönítették a jobbágyoktól, ekkor csak Mihály szerepelt az adózó nemesek között.

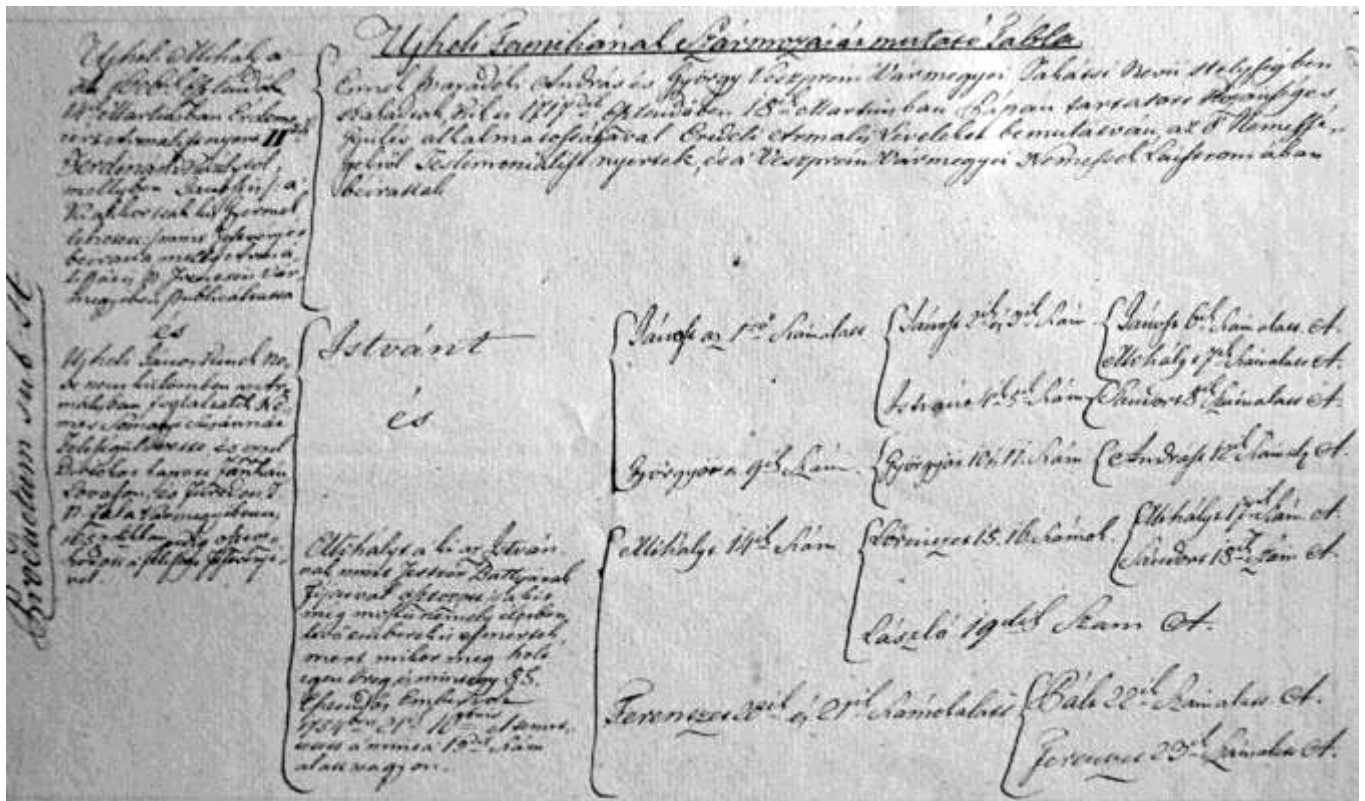
Az 1730. évi összeírásból a nemesek már kimaradtak, ezért az összeírásban csak a jobbágyok és a nönemesek szerepelhettek. Ekkor öt Újhelyit írtak össze: Jánost, Istvánt, Mihályt, Györgyöt és Ferencet. Ennek alapján az Újhelyiek már 1730 előtt elvesztették a nemességüket, amit az is bizonyít, hogy egy 1727. évi adásvételben Újhelyi János és György már *agilisekként* (nönemesekként) vásároltak szőlőt Füreden.¹⁴ Ez idő tájt történt Zala megyében a nemesek felülvizsgálata, s minden bizonnyal a füredi Újhelyiek ekkor hullottak ki közülük. A fennmaradt iratokból nem lehet megállapítani azt, hogy címerlevelüket bemutatták-e, s ha igen, miért nem tudták bizonyítani vele a nemességüket.

1736-ban az *agilis* Újhelyiek közül Mihály 8 $\frac{1}{8}$ hold szántó, 3 kaszás rét és 6 kapás szőlő, György 3 $\frac{1}{8}$ hold szántó és 1 kaszás rét, János 3 hold szántó és 1 kaszás rét után fizette a török kiüzése miatt kivetett fegyverváltságot. Az összeírásban kizárólag a szabad szőlőket vették fel, ami Füreden a nemesi jogú szőlőket jelentette.¹⁵

A főszolgabíró által 1808-ban kiadott bizonyáglevél szerint az Újhelyi család Füreden a saját nemesi fundusán lakott, és egyik földesúrnak sem voltak az emberei.¹⁶ Mivel nemesi funduson éltek, és elsősorban nemesi jogú földeken gazdálkodtak, ezért a nemességből való kihullással nem süllyedtek jobbágyosorba, így állami (királyi) adót fizető szabad parasztként élhettek.

Az Újhelyiek genealógiája (1626–1809)

A perben vizsgálat tárgyát képezte, hogy a füredi Újhelyiek, akik 1809-ben a nemességüket keresték a bíróságon, valóban az 1626-ban címeradóományban részesített Újhelyi Mihálynak vagy Jánosnak a leszármazottai-e. E vizsgálat során a füredi református eklézsia keresztelési és halotti anyakönyveiből 23 db 1724 és 1805 közötti kivonatot mutattak be és ezek alapján összeállították a genealógiai táblát.¹⁷ Korábbiakat azért nem tudtak bemutatni, mert az anyakönyv elégett.¹⁸

Az Újhelyi család leszármazási táblázata

Az Újhelyiek birtokai

A címerleveles (armalista) nemesek nem kaptak birtokadományt, s ha korábban jobbágyok voltak, felszabadulásuk után nem vihették magukkal a jobbágyi birtokot, amelyet a földesúr megtartott és arra rendszerint másik jobbágyot ültetett. Emiatt a címerlevelesek házassággal vagy vásárlással szerezhettek maguknak birtokot. Ha egyikre sem volt lehetőségük, akkor a szorgalmukat kamatoztathatták: a közföldről foglalással, irtással szántóföldekhez, rétekhez, szőlőföldhöz juthattak.

A Nyitra megyei Felsővecséről Füredre került Újhelyi János legfeljebb 100 tallért, azaz 150 magyar forintot kaphatott az atyai örökségből, amelynek kiadásáról bátyja, Mihály 1659-ben végrendekezett: „ha hát a' fíjaimon megkérné a' jussát, Gergely és András fíjam fizessenek nékie ötvenötven tallérokot, azaz másfél száz forintokat.”¹⁹

A Füredre házasodó Újhelyi Jánosnak és leszármazottainak elsősorban Füreden voltak birtokai, de egy időben Paloznakon, Lovason, Szőlösön és Zánkán is. Házasságok által a család nő tagjai Pécselyen, Szentantalfán, Henyén, Kapolcson, Kővágóörsön, Szepezden, Sóstó pusztán is birtokosok lettek a 18. század végére.

A feudális korban a faluban és határában való gazdálkodás a nemesek esetében a közbirtokossági jogon alapult. Ehhez falubeli házra, belső telekre

volt szükség (a külső telek, szőlőbirtok nem eredményezhetett közbirtokossági jogot), amelynek birtokában a nemesek és a nemesi családokba beházasodott agilisek (nőnemesek) egyénileg vagy közösen élvezhették a belső és külső haszonvételeket (kocsma- és malomtartás, erdőhasználat, halászati, bányászati jog stb.). A nemesség értelmét és hasznát nagy részben ezek – a megélhetésüket és gazdálkodásukat a jobbágyokhoz képest lényegesen megkönnyítő – jogok adták.

A faluban való megkapaszkodást Újhelyi János számára is az tette lehetővé, hogy a Somogyi Zsuzsannával kötött házassággal bekerült a nemes Somogyi családba, és falubeli telekhez jutott. Füred hites bírása és előljárói által 1653-ban kiadott osztályos cserelével szerint néhai nemes Somogyi Mihály vejei és leányai az atyai jószágon megosztottak, és birtokot cseréltek. Az adománybirtokos (donatarius) Somogyi Péter curiájától (belső telkétől) keletre eső curiát Sebestyén János és felesége, Somogyi Katalin átadták Újhelyi Jánosnak és feleségének egy ugyanakkora Zánka pusztai telekért cserébe, mivel Sebestyén oda szándékozott venni a lakását. Az 1653. március 5-én kelt cserelével Simon Imre törvénybíró, nemes Siskey Vince, öreg Vintze Péter, Szabó János, Bedegi Bálint, ifj. Vintze János, Varga György írta alá és a helység pecsétjével hitelesítették.²⁰ (Ebből a korból füredi falupecsét nem ismert.)

1705 körül Újhelyi János fiai: István és Mihály egy szérűskerttel bővítették a belső telküket, egy hold nemesi földet adtak nemes Siskei Istvánnak, akitől cserébe kaptak „*egy darabotska nemes földet szűrűs kertnek*”. Az 1720. július 27-én kelt cserelevél aláírásánál jelen volt „emberséges emberek”: Siskei Pál, Siskei Péter, ifj. nemes Siskei István, nemes Vargha Lőrinc, Szabó Mihály falubíró és Vargha Ferenc. A cserelevelet a falu hites nótáriusa, Galambos Gergely írta.²¹

1699-ben a veszprémi káptalanban tett bevallás szerint vitézlő Rohák Péter, öfelsége veszprémi gyalogkatonája a füredi szőlőhegyen lévő 2,5 holdas vásárolt szőlejét átadta Ujhelyi Istvánnak és Mihálynak, továbbá vitézlő Mohátsi Benedeknek és hitvesének Ujhelyi Juditnak, cserébe nemes Ujhelyi István és Mihály füredi lakosok Rohák Péternek és hitvesének Roboz Erzsébetnek átadták a paloznaki szőlőhegyen lévő 2,5 holdas szőlejükét, és felülfizettek 175 magyar forintot.²² Ez a szőlőbirtok képezte a későbbiekben is a családi birtok egyik legfontosabb részét. 1696-ban Ujhelyi Judit 80 magyar forintért eladta paloznaki 1 holdas örökölt szőlejét Somodori Jánosnak, a zalavári végvár vajdájának.²³ 1714-ben Újhelyi Mihály és Sebestyén Ádám füredi lakosok megváltak a lovasi örökölt dézsmás szőlejüktől, a Pálffi-szőlőtől, amelyet vitézlő Szabó másként Sándor Balázs veszprémi polgár által lefizetett 17 magyar forintért felszabadítottak, mentesítettek és nemesítettek.²⁴ A szőlőbirtok felszabadításán kívül a földesúr általi, magánjogon történő nemesítése is több esetben előfordult a Balaton-felvidéken a 17. században.²⁵

A bortermelés által tudott Újhelyi Mihály bekapcsolódni a kereskedelembe és megszerezni azt, amire szüksége volt, elsősorban gabonát. Mersics György Zala megyei alszolgabíró 1712. december 7-én Felsődörgicsén útlevelet állított ki nemes Ujhelyi Mihály részére, aki a „*költségből megfogvatkozván, maga szőlője termése borát viszi ugyan maga szekeren oda, ahol tudniillik vagy eladhattya, vagy pedig gabonán elcserélheti*”. Újhelyit, mint nemesembert, a harmincadosok és vámosok fizetés nélkül kötelesek voltak átengedni.²⁶

A családi vagyon nagysága lemérhető Ujhelyi István 1716-ban összeírt hagyatéka lapján, amelyhez négy ökör, két tehén, egy ökrösszekér és egy kocsi tartozott. Az Újhelyieknek ekkor már két szőlejük volt: az egy fertály híján két holdas pincés szőlő és a Bózsa (Bósa) szőlő. Közösen használták a réteket, a (balatonkis)szőlősi jószágot és a füredi házat. Örökjogon birtokoltak szántóföldeket: a

Farkókőnél 2, a Vörösföldön 1, a Berkenyésben 1, Siskei Pál rétje alatt 1, az Irtásban 1 darabot vagy holdat. Ezenkívül volt egy zálogos földjük is a Farkóküben.²⁷

1722. október 25-én a füredi esküdtek igazolták, hogy az örökséget Ujhelyi Mihály testvére fiainak, Jánosnak és Györgynek kiadta.²⁸ Ujhelyi Mihály, János és György 1730-ban osztályt tettek maguk között.

– A *házuknak* a keleti, utca felőli része Mihályé, nyugati, Séd felőli része Jánosé és Györgyé lett. Mivel Mihály része kisebb volt, ezért János és György fizettek neki 10 forintot. A háztól nyugatra lévő *istálló, kerítés, szérűskert* osztatlanul maradt. Az udvarban lévő *veteményeskert* Séd felőli része Mihályé, a szérűskert felőli része Jánosé és Györgyé lett.

– A *szántóföldekből* az Alsóteleken a Vörösföldek között egy barázdán Mihálynak jutott két hold, Jánosnak és Györgynek ugyanott egy hold, a Berkenyés nevű telekben is egy hold. Ugyancsak az Alsótelekben néhai Siskei István Tüskés nevű rétje alatt két hold egy barázdán, melyből egy hold Mihályé, egy hold pedig Jánosé és Györgyé. A Dobogó-híd és a Görcsön-kút között lévő teleken két hold, melynek felső egy holdja Mihályé, alsó egy holdja Jánosé és Györgyé. A Felsőteleken a Farkó Küvében főlészlül egy hold Mihályé, alszélről azon földeknek nagyobb része Jánosé és Györgyé. Mivel itt Mihály része kisebb volt, annak megjavítására jutott neki a Bocsár-hegy oldalában két kishold szántóföld. A Baricska nevű teleken Mihálynak egy holdat, Jánosnak és Györgynek pedig a Malom-völgyön a Séd mellett szintén egy holdat osztottak.

– A *rétekből* a körtvélyesi rét alsó része Mihályé, főlő része Jánosé és Györgyé lett. Mihály részét megjobbították a Fenékben lévő egy darab réttel. Jánosnak és Györgynek jutott a Berkenyés rét.

– A *szőlőkből* a Csingató-hegyen lévő egy hold nemes szőlő, pince és minden épület nélkül Mihályé, az országút alatti Bósa nevű egy hold szőlő kis pincével, körülötte lévő épületekkel Jánosé és Györgyé, a Bósa szőlő egyik holdja szerenként megolvastatván, keleti része Mihályé, nyugati része Jánosé és Györgyé lett.

– A *szőlősi* jószágot a kicsinysége miatt nem osztották fel maguk között.

A Füreden 1730. június 25-én kelt osztálylevelet Vargha Lőrinc Zala vármegyei esküdt aláírásával és pecsétjével, Somodi Gergely, Siskei Péter, Varga István nemes esküdtek, Varga János, Varga

Ádám polgár esküdtek az aláírásukkal hitelesítettek.²⁹

A nemesi birtok növelése csak kis lépésekben történhetett a füredi Újhelyiek esetében is. 1737-ben Újhelyi János és hitvese Vass Katalin 45 rhénes forintért egy nemesi funduson lévő kertet vásárolt nemes Siskei Pétertől, 1738-ban pedig Újhelyi György és Szabó Anna 20 rhénes forintért ugyancsak nemes Siskei Pétertől egy szérűskerthez és egy kerthez jutott.³⁰ Ilyen módon az Újhelyiek kikerekítették a belső telküket, hogy azon több házat is építhessenek.

Az 1772-ben Ujheli Mihály fiai és leányai, úgymint István, Mihály, Ferenc, Éva és Katalin közötti osztály alapján ismét lemérhető a birtokgyarapodás, amely az Újhelyiek agilis korszakában fél évszázad alatt bekövetkezett. A szőlőbirtokokon kívül 1772-ben az alábbi ingatlanokon osztoztak.

– Az osztálylevélből megállapítható, hogy a Somogyiaktól 1653-ban örökölt telken már két ház állt. Az atyai ház Ferencé lett, de a négy atyafi részéért 6-6, összesen 24 forintot fizetett. Mihályé maradt az a ház, amelyet még atyja életében épített. A ház építése az 1730. évi osztály és id. Újhelyi Mihály 1754-ben bekövetkezett halála között történt. A telek többi részén nem történt változás. István örökösei és Éva nem részesültek a házból, nekik jutott az istállóhely, melynek nyugati fele István maradékaié, keleti fele Éváé lett. Katalin örököseinek jutott a veteményeskert nyugati része, amelyet elmegeyeköveltek azon kertbeli résztől, amelyet Mihály és Ferenc házhelyének megnagyobbításához szakasztottak. A szérűskert Újhelyi Györggyel osztatlan maradt, amíg el nem választották, azután öt felé kellett osztani.

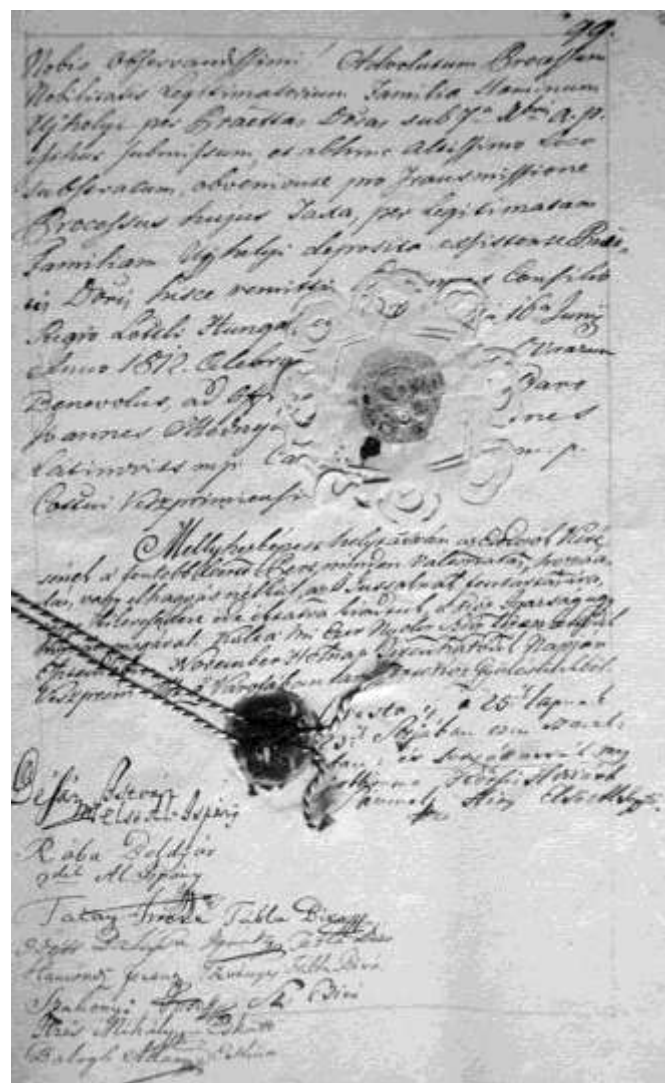
– A szántóföldek közül István maradékainak jutott a baricskai teleken egy hold föld nyugati része, a szőlői határban a szamártói egészen, a Dobogó-hídra dülő földek harmadrésze. Mihálynak jutott a farkókúti föld nyugati része, a Bocsár-hegyben a kerítésben való egészen, a Dobogó-hídra dülő földnek felső része. Ferencnek jutott a baricskai föld keleti fele, a Bocsár-hegyi öreg föld nyugati része, a Dobogó-hídi föld legalsó része. Ezenkívül atyjuk és anyjuk gondviseléséért kapott még a szőlői felső telekben a Penkére dülőben egy holdat és a füredi teleken a Bocsáron egy holdat. Évának jutott a farkókúti föld felső fele, a szőlői telekben a setét-réti föld egészen, a Dobogó-hídra dülőnek második része. Katalin maradékainak jutott a farkókúti föld alsó része, a Bocsár-hegyi öreg föld

keleti része és a Dobogó-hídi kis föld egészen. A vörösföldi két hold földet is öt felé osztották.

– A rétek közül a körtvélyesi és a fenéki rétet, a göröcsönkúti rétet alá való földet öt felé osztották, ugyanúgy a köbölkúti kertet is.

A szőlőbirtok szerepe az Újhelyiek gazdálkodásában

A szőlők közül a Bósa szőlő, melyet atyjuk még életében István kezébe adott, nála is maradt. A Csingató szőlő nyugati részét, amelyet Kata veje, Ujvári Pál Kata örökösei részére elválasztott, most is a kezénél hagyták, ennek szomszédságában Éva részére is jutott ugyanannyi, amelyet elmegeyeköveltek. A többi szőlőt egyenlően felosztották Mihály és Ferenc között. Mihály és Ferenc szőlőbeli része nagyobb volt, ezért kifizettek 55 forint adósságot Szabó Istvánnak, akitől a szőlőt atyjuk megvette.³¹

Az Újhelyiek nemességi perének utolsó lapja Veszprém vármegye tisztviselőinek aláírásával, 1812. nov. 16.

Hogy mit jelentett a többi szőlő, az a veszprémi káptalan hiteleshelyi jegyzőkönyveiből deríthető ki, amely tartalmazza az Újhelyiek által eladott és vásárolt szőlőket is.³²

1727-ben János és György agilisek fél hold szőlőt vásároltak 45 rhénes forintért.

1741-ben György és hitvese Szabó Anna egy hold adózó szőlőt vett 80 rhénes forintért.

1744-ben János agilis és hitvese Vass Katalin egy hold nemesi szőlőt vett 150 rhénes forintért.

1757-ben János és István agilisek egy hold részben hegyvamos, részben dézsmás szőlőhöz jutottak 114 rhénes forintért.

Az Újhelyiek adásvételeiből megállapítható, hogy 1727 és 1757 között kizárólag vásárlóként jelentkeztek a füredi szőlőhegyeken. Harminc év alatt kb. 3,5 hold szőlőt szereztek 389 rajnai vagy rhénes forintért. Szőlővásárlásaikat egy hosszú szünet (1757–1825) után folytatták, 1825 és 1836 között hat adásvétel során 3372 váltóforintot költöttek szőlővásárlásra, főleg a legjobb bortermő Száka- vagy Szálka-hegyen, a Felső-Bocsáron és a Malom-völgyben.

1825-ben János egy hold nemesi szőlőt vásárolt Nagy István prédikátortól a Szálka-hegyen 800 váltóforintért. (2,5 váltóforint = 1 ezüst- vagy pengőforint)

1830-ban Sámuel egy vágó vagy emberkapás nemesi szőlőt vásárolt a Száka-hegyen 100 váltóforintért. (Egy emberkapás szőlő akkora területet jelentett, amelyet egy ember egy nap alatt tudott megkapálni, Arácson 200 négyszögöl.)

1833-ban Mihály és veje, Chepely János megvásárolta a Szálka-hegyen lévő 16 kapás nemesi szőlőt 1507 váltóforintért a mohai református prédikátortól, aki azt Alstetter Sára zsidó asszonytól vette. (Az izraelita vallásúak számára a földvásárlást engedélyező 1860. évi császári rendelet előtt zsidók csak kivételesen tudtak szőlőbirtokot szerezni.³³)

1834-ben Lőrinc egy szőlőt vett szilvással és krumplifölddel együtt a Felső-Bocsáron, Malom-völgyben és a Körtvélesi-dűlőben 315 váltóforintért.

1835-ben István és Balog Zsófia 36 út malomvölgyi nemesi szőlőt szerzett 250 váltóforintért.

1836-ban Lőrinc özvegye, Somogyi Sára vett két szőlőt szántóval és krumplifölddel együtt a Felső-Bocsáron és a Malom-völgyben.

Az Újhelyiek eladóként 1780-tól szerepelnek a hiteleshelyi jegyzőkönyvekben. 1817 és 1837 között húsz év alatt kilenc kisebb területű szőlőt adtak

el 2353 váltóforintért, tehát a vásárlások szempontjából még ekkor is pozitív volt a mérlegük.

A zánkai birtok eladása

A családi kapcsolatokon keresztül a nemesi családok, még a kisebb vagyonúak is, több helységben is birtokhoz juthattak. Az Újhelyi család a Somogyi rokonságon keresztül jutott birtokhoz Zánkán, és örökölt birtokuk volt Lovason is. Mivel sem Zánkán, sem Lovason nem laktak, igyekeztek távoladni a lakóhelyüktől távol eső birtokokon.

1755-ben a Sebestyének és az Újhelyiek közül Mihály és Lőrinc, akik osztályos atyafiak voltak egy lovasi örökölt nemesi curiában, amelyen Sebestény Ferenc és Pálffy István lakott, az utóbbival való sok „*bajoskodásukat elunván*” 650 rhénes forintért eladták a jószágot a veszprémi nemes Szerki Mihálynak és hitvesének.³⁴ Szerki Mihály a felesége, Lenth Erzsébet révén Kövesden földesúr, közbirtokos volt.

Varga Lőrinc Zala vármegyei esküdt 1743. január 28-án Újhelyi Mihály és atyjafiai, mint Somogyi Zsuzsanna örökösei kérésére kiment Zánkára Sebestény Ádámhoz, akit megintett amiatt, hogy Somogyi Kata (Zsuzsanna testvére) utáni örökségüket adja ki. Sebestény Ádám nem adta ki a jussukat, felpaprikázva így válaszolt az esküdt intésére: „*úgymond eb ad, eb és más dísztelen szót is mondott, adok ezt s azt, köszönjék meg, úgymond, amit már adtam, mert mi sok költséggel és adósság fizetésével jutottunk a jószághoz*”.³⁵

A későbbi adásvételekből megállapítható, hogy a füredi Újhelyiek mégis hozzájutottak a zánkai örökségükhöz, amelyhez a falu központjában lévő belső telkek is tartoztak. Az Újhelyiek adásvételei, főleg az 1772. évi osztály utániak, egy átgondolt családi döntést tükröznek: a zánkai birtokrészeit eladták, hogy Füreden megtelepedhessenek és jobban gazdálkodhassanak. Döntésükben nyilvánvalóan szerepet játszott az is, hogy a megélhetésüket biztosító szőlőbirtokaik Füreden voltak.

1750-ben Újhelyi János özvegye, Vass Katalin, mint János és István fiainak gyámja, adósságai megfizetése végett 135 rhénes forintért eladta zánkai porcióját (birtokrészét) a Nagy testvéreknek.³⁶

1772-ben Újhelyi Mihály egy zánkai egész nemesi telek ötödrészét 55 rhénes forintért eladta sógorának, nemes Nagy Ferencnek és hitvesének, Újhelyi Zsuzsannának.³⁷

1773-ban Újhelyi György fia: Imre atyai örökségéhez tartozó zánkai birtokát, két nemesi curia

hatodrészt 300 rhénes forintért eladta a köveskáli Győrffyeknek.³⁸

1775-ben Újhelyi György és Szabó Anna fiai: György és József zánkai három nemesi telekrészület és a Tizedkertben lévő részüket 100 rhénes forintért eladták nemes Győrffy Mihálynak és hitvesének.³⁹

1777-ben Újhelyi Mihály és Lakatos Erzsébet fia: Mihály anyjától örökölt zánkai birtokrészének felét 187 forint 50 dénárért eladta a Győrffyeknek.⁴⁰

1777-ben ugyanez az Újhelyi Mihály zánkai birtokrészeinek másik felét elcserélte özvegy Nagy Ferencné Újhelyi Zsuzsannával, Somodi Jánosné Újhelyi Évával és Szűcs Mártonné Újhelyi Erzsébettel egy füredi telek ötödrészéért és szőlősi birtokrészéért.⁴¹

1778-ban Újhelyi Mihály és Lakatos Erzsébet leánya: Éva 260 forintért eladta zánkai egyötöd telekrészét Sifferteker Jakabnak.⁴²

1781-ben Újhelyi Mihály és Lakatos Erzsébet fia: Ferenc megvált zánkai birtokrészeitől, cserébe Füreden kapott egy fertályhelyet, a Laki-dülőben egy fertályhold nemesi szőlőt, a Győr-hegyen egy hold szőlő hegyvámját, amely egy öreg akót tett ki, azonkívül hat hold szántóföldet a Csitényben, Farkókőben és a tihanyi gyalogútra dülőben és egy darab rétet a Berki rétek között.⁴³

1776-ban Újhelyi János fiai: János és István megváltak szőlősi jószáguktól is, épületes sessiójukat 170 rhénes forintért eladták nemes Hardi Ádámnak és hitvesének.⁴⁴

A malom- és fürdőtulajdonos Újhelyiek

1782-ben Újhelyi János agilis és Vass Katalin fia: István 225 rhénes forintért eladta öreg-hegyi atyai örökségét, egy nemesi szőlőt azzal az indoklással, hogy az általa épített malomra felvett kölcsönt kifizethesse.⁴⁵ Az Újhelyi-malmot 1801-ben is említették, amikor egy bocsári szőlőt az Újhelyi malmába vezető út határolt.⁴⁶

Az Újhelyiek birtoktörténetének érdekes részlete a vérkúti (ma Zánka határában) fürdőhöz kapcsolódó közbirtokossági joguk. Zánka és Vérekút egyhatod részben a herceg Esterházyak, öthatod részben a zánkai nemesi közbirtokosság tulajdonában volt. Vérekút savanyúvíz forrása a helytörténeti lexikon szerint első ízben – név nélkül – 1778-ban merül fel, amikor a csobánci tisztartó levélben javasolta az uraságnak fürdő építését. Vérekút egyháziilag 1779-ben Balatoncsicsóhoz tartozott.⁴⁷ Kolontár Gyula kutatásai szerint azonban a herceg Ester-

házy uradalomnak már 1740-ben bérleti jövedelme volt Zánkán a fürdőházból.⁴⁸

Az 1770-ben készült Zala megyei összeírás szerint Zánkán élt egy kirurgus (seborvos) is négy fővel és 30 forint keresettel.⁴⁹ Mivel ebben az időben nagyon kevés seborvos volt Zala megyében, és rendszerint városokban éltek, a kirurgus jelenléte Zánkán 1770-ben kapcsolatban lehet a vérkúti fürdővel. Annál is inkább, mert és a fürdős (*balneator*) feladatait ekkortájt – a füredi gyógyfürdőn is – seborvosok végezték.

1781. május 14-én Újhelyi Ferenc agilis, aki Újhelyi Mihály és Lakatos Erzsébet fia volt, hitvesével, Eörsi Zsuzsannával együtt zánkai birtokrészeit elcserélték fürediekért. A magyar nyelvű cserelével szerint Újhelyi Ferenc nemes Gombos Andrásnak és Mihálynak, továbbá nemes Rusa Jánosnak adta egy telek ötödrészét (szomszédja keletéről a falu kocsmája), egy másik teleknek is ötödrészét, azonkívül egy fertálytelket (szomszédja alszélről Újhelyi György örökösei), nyolc darab szántóföldet, öt darab rétet, ezenkívül „*hamut égető zsidó házban, Kajzer János helyében, korcsmában, földő házban, hamu házban, Bognár Ádám házában és zánkai helység határiban dézmából, makkoltatásból, halászásból, fajészásból*” Újhelyi Ferencet illető jussokat.⁵⁰

Oláh János 1834-ben írta a zánkai fürdőről: „*A' Zánkára vivő postaúton balra, éppen a' Balaton partján vagyon Vérekút, egy orvosló erejű forrás ferdőházakkal, melly nyári napokban olly népesen látogatatik, kivált a' köznéptől, mint a' füredi. Vize kesernyés és nem savanyú, a' kút oldalait pedig és az árkot, mellyen vize elfoly, kövecseivel együtt vérvörösre festi, honnan vette Vérekút nevezetét is. Van itt a' köznép számára egy nagy ferdőház sok kádakkal és két különös ferdőházak 4 kádakkal. Ez a' ferdő a' köszvényeseknek, ütközött tagúaknak, tartós kólikában szenvedőknek igen használ.*”⁵¹

Carl Ludwig Sigmund 1837-ben megjelent munkájában írt a személyzetnek és a vendégeknek kellemetlenségeket okozó füredi parasztfürdőknek a vérkúti forráshoz tervbe vett áthelyezéséről: „*Die Bauernbäder, welche der Badedienerschaft und den Gästen manche Unannehmlichkeiten verursachen, und auch ihrem Zwecke minder entsprechen, sollen, einem schon mehrmals erörterten Plane gemäss, an die Quelle zu Vérekút bei Zánka übersetzt werden.*”⁵²

Écsy László fürdőigazgató 1873. október 16-án a vérkúti fürdő pusztulásáról tett bejegyzést naplójába: „*Ütközben menet a dezolált állapotban lévő*

*vérkúti fürdőt is megtekintettük, melynek ura, Mihálovics éppen ma egy hete orvoshiány miatt négy heti vérhasbetegségben meghalt.*⁵³

Összegzés

A Felvidékről származó Újhelyiek másfél évszázad alatt, a nemességük elvesztése ellenére is, a füredi társadalom elismert tagjaivá váltak. A füredi önkormányzat legfontosabb tisztségét, a törvénybírótságot Lőrinc 1805-ben, László 1819-ben, Mihály 1836-ban viselte.⁵⁴ Az 1772. évi osztály után a család férfi tagjai a birtokaikat Balatonfüredre koncentrálták, a leányok közül többen a házasságkötés után más Balaton vidéki helységekből lettek birtokosok. Így történhetett meg, hogy 1829-ben már 36 füredi Újhelyit írtak össze a Zala megyei nemes férfiak között. Az Újhelyiek megélhetésében az idők folyamán egyre nagyobb szerepe lett a füredi szőlőbirtokaiknak, amit adásvételeik, csereszerezéseik is bizonyítanak.

Eötvös Károly édesanyja Újhelyi Lídia volt. Eötvös A Balatoni utazásban írt nagyanyja füredi György-hegyi szőléjéről. Innen származhattak élményei a Bajor szőlőről, a pincékről és a füredi borosgazdák vendégszeretetről.

Jegyzetek:

- 1 A Balaton-felvidéki nemességre sok adatot tartalmaznak a sorok írójának szerkesztésében megjelent monográfiák: Alsóörs (1996), Csopak (és Kövesd) (1997), Balatonfüred és Arács (1999) története.
- 2 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. Az Újhelyiek nemességbizonyító pere, 1809–1812.
- 3 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 4–9. o. A jelű melléklet.
- 4 Erdélyi László: A tihanyi apátság története. Bp. 1908. I. 85., 739–740. – Az 1612-es oklevelet értelmezi: Szabó Béla: Az agilisek és évszázados küzdelmük Zala megyében az adómentességért. Zalai Gyűjtemény 18. Zalaegerszeg, 1983. 132. – Az *agilis* és *strenuus* szó használatához a Balaton-felvidéken: Lichtneckert András: A nőnemesek – egy tévhit nyomában. Balatonfüred és vidékének társadalma. Füredi História. VIII. évf. (2008) 2. sz.
- 5 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 11. o. B jelű melléklet. – Uo. 61–62. o. NB jelű melléklet. (A trencsényi kihirdetésről szóló, már a per idején is részben olvashatatlan biznyságlevél másolata.)
- 6 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 10–13. o. A jelű melléklet. – VeML Veszprém vármegye közgyűlési jegyzőkönyve, 1718. március 18. 21. pont. A közgyűlési jegyzőkönyvbe András mellett tévesen Gergelyt jegyezték be.
- 7 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 89. o.
- 8 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 80. o. R jelű melléklet.
- 9 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 77–79. o. Q jelű melléklet.
- 10 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 86–87. o.

- 11 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 90–95. o. U jelű melléklet.
- 12 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 88–89. o.
- 13 Zala Megyei Levéltár. Conscriptioes universales, 1711, 1714, 1730.
- 14 VeML Veszprémi káptalan hiteleshelyi jegyzőkönyve. (A továbbiakban: Vk. hh. jkv.) 1727. Nr. 12.
- 15 Zala Megyei Levéltár. Conscriptio neoquisticae, 1736. – Az összeírásnak a füredi agilisekre vonatkozó adatait közli Lichtneckert András: A nőnemesek – egy tévhit nyomában. Balatonfüred és vidékének társadalma. Füredi História. VIII. évf. (2008) 2. sz. 8.
- 16 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 40. o. O jelű melléklet.
- 17 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 40–56. o. 1–23. sz. melléklet. – A genealógiai tábla: Uo. 26. o. H jelű melléklet.
- 18 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 48–49. o. 13. sz. melléklet. és uo. 60. o.
- 19 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 80. o. R jelű melléklet.
- 20 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 13–15. o. C jelű melléklet.
- 21 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 15–17. o. D jelű melléklet.
- 22 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 21–25. o. F jelű melléklet.
- 23 VeML Vk. hh. jkv. 1696. Nr. 23.
- 24 VeML Vk. hh. jkv. 1714. Nr. 129.
- 25 VeML Vk. hh. jkv. Arács: 1665. Nr. 7., 1679. Nr. 94., Alsóörs: 1684. Nr. 16., Felsőörs: 1677. Nr. 24. Lichtneckert András: A balatonfüred–csopaki borvidék története. Veszprém, 1990. 68.
- 26 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 25. o. G jelű melléklet.
- 27 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 26–28. o. I jelű melléklet.
- 28 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 28–29. o. K jelű melléklet.
- 29 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 17–21. o. E jelű melléklet.
- 30 VeML Vk. hh. jkv. 1737. Nr. 180. és 1738. Nr. 259.
- 31 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 34–39. o. N jelű melléklet.
- 32 Az 1711 és 1840 közötti füredi szőlőadásvételeket tartalmazó táblázat: Lichtneckert András: A balatonfüredi szőlőhegy és szőlőhegyi önkormányzat története. Balatonfüred, 2008. 96–117.
- 33 Foki Ibolya: Az 1883-as zsidóellenes zavargások Zala megyében. Zalai Gyűjtemény 25. Zalaegerszeg, 1986. 217–241.
- 34 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 29–32. o. L jelű melléklet.
- 35 VeML Nemességi iratok. U. I. 1. 32–34. o. M jelű melléklet.
- 36 VeML Vk. hh. jkv. 1750. Nr. 21.
- 37 VeML Vk. hh. jkv. 1772. Nr. 147.
- 38 VeML Vk. hh. jkv. 1773. Nr. 118. (119!)
- 39 VeML Vk. hh. jkv. 1775. Nr. 252.
- 40 VeML Vk. hh. jkv. 1777. Nr. 86.
- 41 VeML Vk. hh. jkv. 1777. Nr. 89.
- 42 VeML Vk. hh. jkv. 1778. Nr. 297.
- 43 VeML Vk. hh. jkv. 1781. Nr. 309.

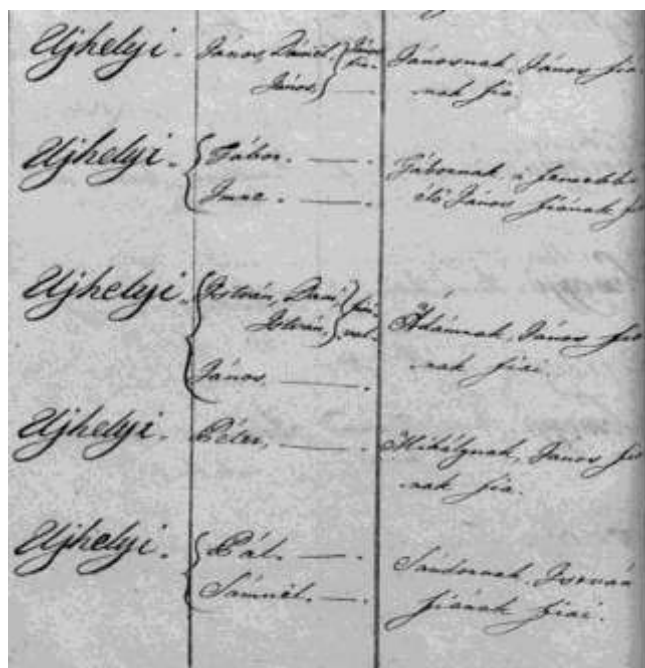
- 44 VeML Vk. hh. jkv. 1776. Nr. 75.
 45 VeML Vk. hh. jkv. 1782. Nr. 185.
 46 Veszprémi káptalan magánlevéltára. Documenta iuris possessionarii. Füred 37. 1801.
 47 Kovacsics József-Ila Bálint: Veszprém megye helytörténeti lexikona. II. Bp. 1988. 421.
 48 Kolontári Gyula: Zánka története a XVIII–XIX. században. Veszprém Megyei Honismereti Tanulmányok. V. Veszprém, 1978. 12.
 49 Kovacsics József-Ila Bálint: Veszprém megye helytörténeti lexikona. II. Bp. 1988. 446.
 50 VeML Vk. hh. jkv. 1781. Nr. 309.

- 51 Oláh János: Balaton mellyéki túdósítások barátságos levelekben. Tudományos Gyűjtemény, 1834. III. 70.
 52 Carl Ludwig Sigmund: Füred's Mineralquellen und der Plattensee für Aerzte und Badegäste. Pest, 1837. 20.
 53 Lichtneckert András: Écsy László balatonfüredi fürdőigazgató naplója 1863–1892. Balatonfüred, 2008. 106.
 54 A füredi törvénybírók jegyzéke: Balatonfüred és Balatonarács története. Szerk. Lichtneckert András. Veszprém, 1999. 267. – Újhelyi Lőrinc a református halotti anyakönyv szerint nem töltötte ki a hivatali idejét, 1805. december 7-én „rodhasztó hidegtelelésben meghalt”.

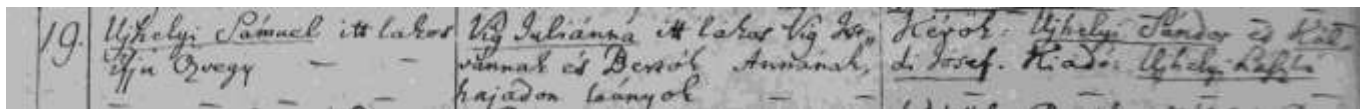
BAÁN BEÁTA

EÖTVÖS KÁROLY FÜREDI GYÖKEREI

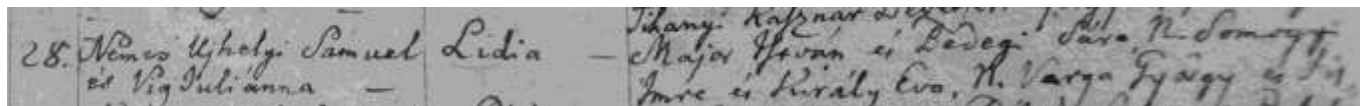
A Lichtneckert András által feldolgozott, a Veszprém Megyei Levéltárban található Újhelyi anyag, valamint a Zala Megyei Levéltár honlapján elérhető Zala megyei nemesi összeírások alapján az Újhelyi család férfi-ágú leszármazása nyomon követhető. A nemesség bizonyításakor a Füredre bennsült Újhelyi János nem tartotta szükségesnek nemessége bizonyítását, így a 150 évvel későbbi utódoknak kellett összeállítaniuk leszármazási táblájukat. A Zala vármegyei nemesi összeírásokban 1829-ben szerepel először az Újhelyi család mint kétségtelen nemes. Ez és az 1845/46-ban készült összeírás három generációs leszármazást rögzít. A nemesi adómentesség megszűnését követő időszak leszármazási táblája a balatonfüredi református anyakönyvek alapján rekonstruálható. E források felhasználásával összeállítható Eötvös Károly anyai ága, azaz a füredi gyökerei.

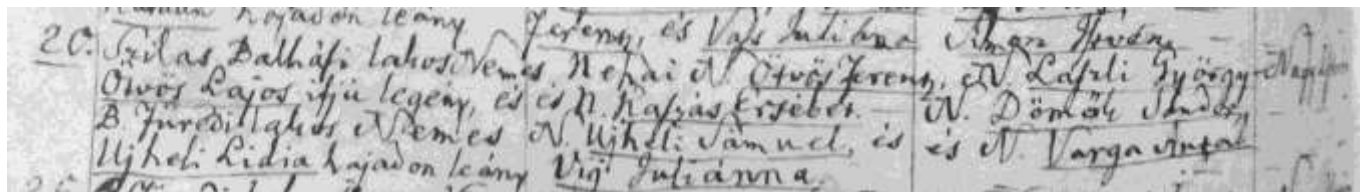
A Zala megyei nemesi összeírás részlete (1845)

Ujhelyi Sámuel és Vig Julianna házasságkötésének bejegyzése a református egyház anyakönyvében 1811. március 19-én

Ujhelyi Lidia születési bejegyzése a református egyház anyakönyvében 1812. július 28-án

Ötvös Lajos és Ujhelyi Lidia házasságkötésének bejegyzése a református egyház anyakönyvében, 1838. február 20-án